

การเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม

ตามที่ได้กล่าวแล้วว่าในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม โดยเลือกศึกษาเฉพาะแรงงานสตรีที่ทำงานในโรงแรมต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อที่จะให้เห็นภาพความเติบโตของอุตสาหกรรมโรงแรมในจังหวัดเชียงใหม่ จำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงสถานภาพของอุตสาหกรรมโรงแรมในประเทศไทยเป็นส่วนรวม เพื่อจะทำได้เปรียบเทียบได้ว่าความเติบโตของอุตสาหกรรมโรงแรมในประเทศไทยโดยส่วนรวมอย่างไร และยังได้พิจารณาถึงความสำคัญของแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรมอีกด้วย ฉะนั้น จึงขอกล่าวถึงอุตสาหกรรมโรงแรมในประเทศไทยและจังหวัดเชียงใหม่ ความสำคัญของแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรมพอเป็นสังเขป ก่อนที่จะได้กล่าวถึงการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรมต่อไป

2.1 อุตสาหกรรมโรงแรมในประเทศไทยและจังหวัดเชียงใหม่

ตอนปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 โรงแรมต่าง ๆ ในประเทศมีน้อยมาก เฉพาะในกรุงเทพฯ เองก็มีโรงแรมเพียง 9 แห่ง และในจำนวนนี้ มีเพียง 4 แห่ง เท่านั้นที่มีมาตรฐานพอที่จะรับรองนักท่องเที่ยวต่างชาติ คือ โอเรียนเต็ล รัตนโกสินทร์ สุริยานนท์ และโทรกะเคโร พอปี 2503 จำนวนโรงแรมเพิ่มเป็น 15 แห่ง และที่สร้างขึ้นเพื่อรับนักท่องเที่ยวต่างชาติคือ เอร่าวิล พลาซ่า และ ปรีนซ์เซส จำนวนห้องของโรงแรมในขณะนั้นมีไม่เกิน 1,000 ห้อง มาในช่วงปี 2503-2513 ได้มีการตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวและคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ทำให้มีการสร้างโรงแรมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการที่พักแรมของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มจำนวนขึ้น ตลอดในช่วงระยะเวลาดังกล่าวอีกด้วย อุตสาหกรรมโรงแรมในประเทศไทยจึงเป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมได้สิทธิพิเศษต่าง ๆ มาตั้งแต่บัดนั้น¹

¹ วิโรจน์ กลั่นเปา, "อุตสาหกรรมโรงแรม," วารสารเศรษฐกิจ 10(สิงหาคม 2521) : 501.

ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) จำนวนห้องพักโรงแรมในประเทศก็ยังคงขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในประเทศมากขึ้น และความต้องการที่พักคือโรงแรมมากขึ้น อีกทั้งรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้เพิ่มสูงขึ้น ตลอดจนยังประโยชน์ในการเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศอีกทางหนึ่งด้วย เมื่อเป็นดังนี้แล้ว กิจการโรงแรมจึงยังคงเป็นกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน และมีผลให้จำนวนห้องพักโรงแรมในประเทศขยายตัวเพิ่มขึ้น เพราะห้องพักโรงแรมจะเป็นแหล่งพักพิงและเป็นความต้องการของนักท่องเที่ยวนั่นเอง¹ ปัจจุบัน (พ.ศ. 2526) จำนวนห้องพักโรงแรมในประเทศมีทั้งหมด 59,259 ห้อง² ซึ่งจำนวนห้องพักดังกล่าวได้มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นตลอดมา (ตารางที่ 2.1) และเมื่อพิจารณาการขยายตัวของห้องพักโรงแรมเฉพาะในเมืองที่สำคัญได้แก่ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ พัทยา ภูเก็ต สงขลาและหาดใหญ่ ซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางของการท่องเที่ยว เฉพาะในปี พ.ศ. 2525-2526 ซึ่งเป็นปีในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ก็ยังคงมีจำนวนห้องพักโรงแรมขยายตัวเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 2.2)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 5 (2525-2529) (กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2524), หน้า 1.

² กองสถิติและวิจัย, รายชื่อและจำนวนโรงแรมในประเทศไทย (กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2527).

ตาราง 2.1 จำนวนห้องพักโรงแรมในประเทศไทย

	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526
กรุงเทพมหานคร	11,104	11,286	11,326	11,927	14,136	14,878	16,006
ภาคกลาง	1,915	3,487	3,799	3,799	4,207	5,614	5,971
ภาคตะวันออก ¹	3,760	4,844	4,844	7,035	7,460	8,596	8,724
ภาคเหนือ	4,320	6,032	6,372	6,784	7,126	8,508	9,736
ภาคใต้	5,357	6,980	8,218	8,218	8,491	9,703	10,643
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3,608	5,330	6,034	6,834	6,834	7,725	8,179
รวม	30,058	37,959	40,693	44,597	48,254	55,024	59,259
อัตราเพิ่ม	0	26.28	7.20	9.59	8.20	14.02	7.69

หมายเหตุ : ¹รวมภาคตะวันตก

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ตาราง 2.2 จำนวนห้องพักโรงแรม ในเมืองที่สำคัญ

	2525	2526	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)
กรุงเทพมหานคร	14,878	16,006	7.58
เชียงใหม่	4,310	4,837	12.23
พญา	7,642	8,919	16.71
ภูเก็ต	2,827	2,878	1.80
สงขลา/หาดใหญ่	4,472	4,563	2.03
รวม	34,917	37,703	7.98

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

สำหรับอุตสาหกรรมโรงแรมของจังหวัดเชียงใหม่แต่เดิม เชียงใหม่ไม่มีโรงแรมขนาดใหญ่ที่ได้มาตรฐาน เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2470 สมัยพระยาอนุบาลพายัพกิจ ซึ่งเป็นปลัดมณฑลประจำจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับมอบหมายให้เตรียมการต้อนรับการจัดสัมมนาของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญโรคเมืองร้อนที่จังหวัดเชียงใหม่ ในขณะนั้น เชียงใหม่ไม่มีโรงแรมนอกจากบังกาโลของรถไฟ ซึ่งจุคนได้เพียงเล็กน้อย ทางกรรมการจึงได้ฝากผู้ที่มาประชุมตามบ้านฝรั่ง และบ้านของผู้ที่เป็นคหบดี ในสมัยต่อมา ถึงแม้จะมีการสร้างโรงแรมก็เป็นโรงแรมขนาดเล็ก ๆ เท่านั้น เชียงใหม่เริ่มมีโรงแรมขนาดใหญ่ตั้งแต่ 100 ห้องขึ้นไปที่ได้มาตรฐานสำหรับรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะชาวต่างประเทศ เมื่อสิบกว่าปีมานี้เอง โรงแรมขนาดใหญ่แห่งแรกคือ โรงแรมสุริวงส์ ซึ่งเปิดดำเนินการในปี พ.ศ. 2507 หลังจากนั้น เมื่อเริ่มมีการพัฒนาการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางมาสู่เชียงใหม่มากขึ้น จึงทำให้อุตสาหกรรมโรงแรมของเชียงใหม่ ได้มีการพัฒนาให้เจริญเติบโตมากขึ้น¹

ปัจจุบันการลงทุนในอุตสาหกรรมโรงแรมของจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการขยายตัวมาก เชียงใหม่มีโรงแรมขนาดใหญ่ตั้งแต่ 100 ห้องขึ้นไปประมาณ 17 แห่ง² และจำนวนห้องพักโรงแรมมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นตลอดมา (ตาราง 1.3) และในปี พ.ศ. 2528 มีโรงแรมที่กำลังดำเนินการก่อสร้างอีก 2 แห่ง คือ โรงแรมนันทนาเพนซัน (ใกล้หมู่บ้านระมิงค์ ต.หายยา จ.เชียงใหม่) จำนวนห้องที่คาดว่าจะเปิด 152 ห้อง อีกแห่งหนึ่งคือโรงแรมมะลิซ้อน (ตรงข้ามคณะแพทยศาสตร์ ต.สุเทพ จ.เชียงใหม่) จำนวนห้องที่คาดว่าจะเปิด 150 ห้อง และยังมีโรงแรมที่กำลังดำเนินการขอเปิดอีก 2 แห่ง คือ โรงแรมโชคอาศัย และโรงแรมเชียงใหม่พลาซ่า

¹ประสาธน์ ยอดมณี "เชียงใหม่เมื่อ 50 ปีก่อน" อนุสาร อ.ส.ท. 14(สิงหาคม 2516) : 36.

²กรมตำรวจ, กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่, การขออนุญาตตั้งโรงแรม (เชียงใหม่ : 2527). (เอกสารอัดสำเนา).

2.2 ความสำคัญของแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงงาน

ในขณะที่อุตสาหกรรมโรงงานในประเทศและของจังหวัด เชียงใหม่มีการขยายตัวเรื่อยมา จึงมีผลทำให้ความต้องการใช้แรงงานในอุตสาหกรรมโรงงานโดยรวมสูงขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากว่าลักษณะงานในอุตสาหกรรมโรงงานส่วนใหญ่เป็นงานการให้บริการที่ขึ้นอยู่กับการใช้แรงงานคน และมีขอบเขตจำกัดในการใช้เครื่องทุ่นแรงหรือเครื่องจักรทดแทน¹ ด้วยลักษณะงานดังกล่าวจึงคาดได้ว่า เมื่ออุตสาหกรรมโรงงานได้ขยายตัวเพิ่มขึ้น ความต้องการใช้แรงงานจึงมากขึ้น ทั้งที่เป็นแรงงานชายและแรงงานหญิง ดังจะเห็นได้จากการเกิดปัญหาการแย่งชิงตัวพนักงาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาการขาดแคลนบุคคลากรที่จะเข้ามาทำงานในโรงงาน โดยเฉพาะแรงงานสตรีซึ่งเป็นแรงงานที่มีความสำคัญต่องานในโรงงาน เพราะงานในโรงงานส่วนใหญ่จะเป็นด้านการให้บริการแก่แขกผู้มาพัก เช่น งานต้อนรับ งานแม่บ้าน งานประชาสัมพันธ์ จึงทำให้ความต้องการใช้แรงงานสตรีเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ทันกับการขยายตัวของอุตสาหกรรมโรงงาน² ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

2.3 การเข้าร่วมของแรงงานในอุตสาหกรรมโรงงานจังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาพบว่า โรงแรมชั้นหนึ่ง จะมีการว่าจ้างพนักงานเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้จะมีพนักงานโดยเฉลี่ยเป็นจำนวน 1.2 คน ต่อ 1 ห้องพัก ยิ่งจำนวนห้องพักมากก็ต้องการว่าจ้างพนักงานมากขึ้น ดังนั้น โรงแรมใหญ่ ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ 9 แห่ง มีห้องพักจำนวน 1,447 ห้อง จึงมีการว่าจ้างพนักงานจำนวน 1,796 คน เป็นพนักงานชาย 924 คน และพนักงานหญิง 872 คน สำหรับโรงแรมชั้นสอง โดยเฉลี่ยจะใช้พนักงานประมาณ 0.7 คนต่อ 1 ห้องพัก ดังนั้น โรงแรมชั้นสองในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 14 แห่ง มีจำนวนห้องพักจำนวน 1,580 ห้อง จึงมีการว่าจ้างพนักงานจำนวน 1,208 คน เป็นพนักงานชาย 649 คน และพนักงานหญิง 559 คน

¹ปรีชา แดงโรจน์, อ้างแล้ว, หน้า 217.

²กมลลักษณ์ โทสกุล, "อุตสาหกรรมโรงงาน 26," วารสารเศรษฐกิจ 16 (มีนาคม, 2527) : 173.

ดังนั้น จากการขยายตัวของจำนวนห้องพักโรงแรมในจังหวัดเชียงใหม่ ย่อมส่งผลให้โรงแรมต่าง ๆ มีความต้องการพนักงานมากขึ้นแน่นอน ดังเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วว่า งานในโรงแรมนั้นมีข้อจำกัดในการใช้เครื่องจักรทำแทนแรงงานคน และความต้องการพนักงานนั้นจะเห็นได้ว่าโรงแรมต่าง ๆ มีความต้องการแรงงานหญิงมากพอ ๆ กับแรงงานชายอีกด้วย ดังตัวเลขข้างต้น และจากการสำรวจครั้งล่าสุดของสำนักแรงงานจังหวัดเชียงใหม่¹ พบว่ามีแรงงานที่เข้าทำงานในกิจการโรงแรมของจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด 13,812 คน โดยแยกเป็นแรงงานชาย 7,402 คน และแรงงานหญิง 6,410 คน

2.4 ลักษณะทั่วไปของสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม

ในการศึกษา ได้เลือกสัมภาษณ์สตรีตัวอย่างจากโรงแรมต่าง ๆ โดยวิธีสุ่มตัวอย่างเชิงระบบ (Systemetic Sampling) และได้จำนวนตัวอย่างในการศึกษาสิ้น 378 คน แยกเป็นสตรีโสด 178 คน และสตรีสมรส 200 คน ในการวิเคราะห์ได้มีการเปรียบเทียบกันระหว่างสตรีโสดและสตรีสมรสควบคู่กันไป เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดต่อการตัดสินใจเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรมอย่างแท้จริง ข้อมูลจากตารางที่ 2.3 จะช่วยให้ทราบถึงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างสตรีทางด้านสังคม ประชากร และเศรษฐกิจ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ต่อไป

2.4.1 อายุของสตรี

สตรีที่เข้าทำงานในโรงแรมส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 25 ปี ถึง 29 ปี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 34.4 ของสตรีทำงานทั้งหมด รองลงมาคืออายุระหว่าง 20 ปี ถึง 24 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.1 ของสตรีที่เข้าทำงานทั้งหมด เมื่อจำแนกตามสภาพการสมรสแล้ว ปรากฏว่าสตรีโสดเข้าทำงานในโรงแรมมากที่สุดช่วงอายุ 20-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 58.4 ของสตรีโสดที่ทำงานโรงแรมทั้งหมด และโดยเฉลี่ยแล้วในกลุ่มของสตรีโสดจะมีอายุโดยเฉลี่ย 24 ปี ส่วนสตรีสมรส ปรากฏว่าเข้าทำงานโรงแรมมากที่สุดช่วงอายุมากกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 55.0 ของ

¹สำนักงานแรงงานจังหวัดเชียงใหม่, รายงานบริหารแรงงาน ปีงบประมาณ 2527 (เชียงใหม่ : 2528), หน้า 24

กลุ่มสตรีสมรสที่ทำงานโรงแรมทั้งหมด และมีอายุโดยเฉลี่ย 32 ปี ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว จะเห็นได้ว่ากลุ่มสตรีโสดและกลุ่มสตรีที่สมรสที่เข้าทำงานโรงแรมมีโครงสร้างของอายุที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือสตรีโสดจะเข้าทำงานในโรงแรมในระดับอายุที่น้อยกว่าสตรีที่สมรสทั้งนี้อาจ เป็นเพราะว่า สตรีโสดส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เพิ่งจบการศึกษา และเข้าทำงานทันทีโดยมีอายุการทำงานเฉลี่ยเพียง 1 ปี ในขณะที่สตรีสมรสส่วนใหญ่เป็นผู้ที่จบการศึกษามาหลายปี และทำงานเป็นเวลานานโดยเฉลี่ยแล้วถึง 5 ปี ขึ้นไป (ตารางที่ 3.3 ประกอบ) ดังนั้นในกลุ่มสตรีที่ทำงานโรงแรม สตรีสมรสส่วนใหญ่จึงเป็นผู้มีอายุมากกว่าสตรีโสด

2.4.2 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาของสตรีผู้เข้าทำงานโรงแรมส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.8 ซึ่งนับว่าอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสตรีโสดและสตรีสมรสนั้น สตรีโสดจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.7 ของกลุ่มสตรีโสด รองลงมาจบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 23.0 ของกลุ่มสตรีโสด ส่วนสตรีสมรสส่วนมากจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษาคิดเป็นร้อยละ 47.5 ของกลุ่มสตรีสมรส รองลงมาจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 36.0 ของกลุ่มสตรีสมรส แสดงให้เห็นว่า จำนวนสตรีสมรสบางส่วน ยังมีการศึกษาก่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของตนไม่เอื้ออำนวยต่อการศึกษาระดับสูง

2.4.3 ขนาดของครอบครัว

ขนาดของครอบครัวของสตรีตัวอย่าง ชี้ให้เห็นว่า ส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวที่มีขนาด 3-4 คน รองลงมาคือ ครอบครัวที่มีขนาดมากกว่า 5 คนขึ้นไป ซึ่งจะเห็นว่าขนาดของครอบครัวสตรีทำงานในโรงแรมยังมีขนาดใหญ่เป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นเมื่อพิจารณา กลุ่มสตรีโสด พบว่า ส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวที่มีสมาชิก 5 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 47.2 ของกลุ่มสตรีโสด ในขณะที่สตรีสมรสแล้วส่วนใหญ่มาจากครอบครัวขนาด 3-4 คิดเป็นร้อยละ 65.5 ของกลุ่มสตรีสมรส แสดงให้เห็นว่าในกลุ่มของสตรีโสดนั้น ความจำเป็นในภาวะค่าครองชีพของ

ครอบครัวทำให้ต้องตื่นนอนมาทำงานท่ามากขึ้น แต่ในกลุ่มของสตรีสมรสนั้น ภาวะในครอบครัวระดับหนึ่งคือครอบครัวที่มีขนาด 3-4 คน ทำให้มีความจำเป็นจะต้องออกไปทำงานท่าเพิ่มขึ้น และเมื่อพิจารณาถึงขนาดของครอบครัวเฉลี่ยพบว่า ขนาดของครอบครัวของสตรีโสดและสตรีสมรสมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย โดยเฉลี่ย 4.4 และ 3.4 ตามลำดับ โดยที่ขนาดของครอบครัวสตรีสมรส หมายถึงการนับรวมเอาสามีของสตรีเข้าไปด้วย สำหรับครอบครัวที่มีขนาด 1-2 คน ส่วนครอบครัวที่มีขนาด 3-4 คน และ 5 คน ขึ้นไปนั้น ได้นับรวมเอาทั้งสามีและจำนวนบุตรของสตรีสมรสเข้าไปด้วย

โดยเฉลี่ยแล้ว สตรีที่สมรสจะมีบุตร 1.4 คน และส่วนใหญ่จะมีบุตร 1 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 รองลงมามีบุตร 2 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 นอกจากนั้น จากการสัมภาษณ์พบว่า ส่วนมากสตรีสมรสมีบุตรที่ยังมีอายุน้อย จึงทำให้สตรีดังกล่าวมีภาระต้องดูแลบุตรค่อนข้างสูง การเข้าร่วมแรงงานจึงน้อยกว่าสตรีโสด

2.4.4 จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้

จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้ ยกเว้นสตรีตัวอย่างนั้น ได้แบ่งสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ สมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้จำนวน 1 คน จำนวน 2 คน และ จำนวน 3 คน ขึ้นไป และการแบ่งดังกล่าว หากเป็นครอบครัวของสตรีสมรส ถ้าสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้จำนวน 1 คน หมายถึงสามีของสตรีเป็นผู้หารายได้ ถ้ามีสมาชิกหารายได้จำนวน 2 คน และ 3 คนขึ้นไป หมายความว่ารวมถึงมีบุตรของสตรีเป็นผู้หารายได้ร่วมด้วย จากการศึกษาพบว่า แรงงานสตรีทั้งหมดมาจากครอบครัวที่มีสมาชิกมีรายได้จำนวน 1 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.8 ของแรงงานสตรีตัวอย่าง หากเปรียบเทียบระหว่างครอบครัวของสตรีโสด และสตรีสมรสพบความแตกต่างดังนี้คือ สำหรับสตรีโสดมาจากครอบครัวที่มีสมาชิกมีรายได้จำนวน 1 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.5 ในขณะที่สตรีสมรสมาจากครอบครัวที่มีสมาชิกมีรายได้จำนวน 1 คน เป็นอัตราที่ค่อนข้างมาก คิดเป็นร้อยละ 90.0 แสดงให้เห็นว่า ครอบครัวของสตรีสมรสมีผู้ช่วยหารายได้ให้ครอบครัวเพียง 1 คน เป็นอัตราที่มากกว่าครอบครัวของสตรีโสด รองลงไป สำหรับสตรีสมรสนั้น มีผู้ช่วยหารายได้ให้ครอบครัวจำนวน 2 คน และจำนวน 3 คน ขึ้นไป ในอัตราที่น้อยมากคิดเป็นเพียงร้อยละ 6 และร้อยละ 4 ตามลำดับ ขณะที่สตรีโสดมีถึงร้อยละ 34.3

ตาราง 2.3 ลักษณะทั่วไปของแรงงานสตรี

	โสด		สมรส		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. จำนวนตัวอย่าง	178	(100.0)	200	(100.0)	378	(100.0)
2. <u>อายุ (ปี)</u>						
20-24	104	(58.4)	25	(12.5)	129	(34.1)
25-29	65	(36.5)	65	(32.5)	130	(34.4)
30 ปีขึ้นไป	9	(5.1)	110	(55.0)	119	(31.5)
3. <u>ระดับการศึกษา</u>						
จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	29	(16.3)	72	(36.0)	101	(26.7)
จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7	7	(4.0)	25	(12.5)	32	(8.5)
จบชั้นมัธยมศึกษาหรือ อาชีวศึกษา	101	(56.7)	95	(47.5)	196	(51.8)
จบอนุปริญญาหรือปริญญาตรี	41	(23.0)	8	(4.0)	49	(13.0)
4. <u>ขนาดครอบครัว</u>						
1 - 2 คน	18	(10.1)	38	(19.0)	56	(14.8)
3 - 4 คน	76	(42.7)	131	(65.5)	207	(54.8)
5 คนขึ้นไป	84	(47.2)	31	(15.5)	115	(30.4)
5. <u>จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้</u>						
1 คน	65	(36.5)	180	(90.0)	245	(64.8)
2 คน	61	(34.3)	12	(6.0)	73	(19.3)
3 คนขึ้นไป	52	(29.2)	8	(4.0)	60	(15.9)
6. <u>จำนวนบุตร</u>						
ไม่มีบุตร	-	-	38	(19.0)	-	-
1 คน	-	-	67	(33.5)	-	-
2 คน	-	-	64	(32.0)	-	-
3 คนขึ้นไป	-	-	31	(15.5)	-	-

ที่มา : จากการเก็บข้อมูลปี 2527

และร้อยละ 29.2 ตามลำดับ ฉะนั้น สำหรับสตรีสมรส พบว่าจำนวนบุตรที่จะช่วยหารายได้ให้ครอบครัวมีน้อยมาก แสดงว่าสตรีสมรสเหล่านี้มีบุตรที่เป็นภาระต้องดูแลค่อนข้างสูง เนื่องจากยังอยู่ในวัยที่ยังไม่ได้ออกทำงาน

โดยสรุปแล้ว ลักษณะทั่วไปของสตรีตัวอย่างในเรื่องการศึกษาของสตรีมีความคล้ายคลึงกันมาก กล่าวคือทั้งสตรีโสดและสตรีสมรส มีการศึกษาในระดับเดียวกันคือมัธยมศึกษา หรืออาชีวศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ส่วนเรื่องอายุของสตรี ขนาดของครอบครัว และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้ มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยสตรีโสดส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-24 ปี แต่สตรีสมรสมีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป ในเรื่องขนาดของครอบครัวโดยเฉลี่ยแล้ว กลุ่มสตรีโสดมาจากครอบครัวที่มีขนาดใหญ่กว่ากลุ่มสตรีสมรส และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้นั้น ในสตรีสมรสมาจากครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกช่วยหารายได้น้อยกว่ากลุ่มสตรีโสด

2.5 โครงสร้างรายได้

การศึกษาถึงโครงสร้างรายได้อันประกอบไปด้วยรายได้ของแรงงานสตรี ซึ่งหมายถึงค่าจ้างหรือผลตอบแทนต่อการทำงานของแรงงาน และยังรวมถึงรายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัว รายได้รวมที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้แล้วนั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

2.5.1 รายได้ของแรงงานสตรี

จากการศึกษาถึงรายได้ต่อปีของแรงงานสตรีที่ทำงานในโรงแรมพบว่า สตรีส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 20,000-29,999 บาท เป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.1 ของสตรีตัวอย่างทั้งหมด และมีรายได้เฉลี่ย 28,273.45 บาทต่อปี เมื่อเปรียบเทียบระหว่างรายได้ของแรงงานสตรีโสดและรายได้ของแรงงานสตรีสมรส พบว่า ในกลุ่มแรงงานสตรีโสดมีรายได้ระหว่าง 20,000-29,999 บาทต่อปี เป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.3 รองลงมา มีรายได้ระหว่าง 30,000-39,999 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 23.6 ในขณะที่ในกลุ่มแรงงานสตรีสมรสมีรายได้ระหว่าง 20,000-29,999 บาทต่อปี เป็นจำนวนมากที่สุดเช่นกัน แต่อยู่ในอัตราที่น้อยกว่า โดยคิดเป็นร้อยละ 46.0 สิ่งที่เห็นความแตกต่างในเรื่องรายได้ของแรงงานสตรีพบว่า

ตาราง 2.4 รายได้ของแรงงานสตรีตัวอย่าง ปี 2526

ชั้นของรายได้ (บาท/ปี)	โสด		สมรส		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20,000	35	(19.7)	37	(18.5)	78	(19.0)
20,000 - 29,999	86	(48.3)	92	(46.0)	178	(47.1)
30,000 - 39,999	42	(23.6)	37	(18.5)	79	(20.9)
40,000 บาทขึ้นไป	15	(8.4)	34	(17.0)	49	(13.0)
รวม	178	(100.0)	200	(100.0)	378	(100.0)
รายได้สตรีเฉลี่ย (บาท/ปี)	26,893.01		29,502.04		28,273.45	

ที่มา : จากการเก็บข้อมูลปี 2527

ชั้นของรายได้ตั้งแต่ 40,000 บาทต่อปีขึ้นไป สำหรับแรงงานสตรีโสดมีผู้ได้รับรายได้ในชั้นนี้น้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 8.4 ในขณะที่สตรีสมรสมีแรงงานที่ได้รับรายได้ในชั้นนี้มากกว่าแรงงานสตรีโสดคิดเป็นร้อยละ 17.0 จึงมีส่วนให้รายได้เฉลี่ยของแรงงานสตรีสมรสสูงกว่ารายได้เฉลี่ยของแรงงานสตรีโสด โดยแรงงานสตรีสมรสมีรายได้เฉลี่ย 29,502.04 บาทต่อปี ฉะนั้นแรงงานสตรีสมรสจึงได้รับรายได้เฉลี่ยสูงกว่าแรงงานสตรีโสด ดังตัวเลขในตารางที่ 2.4 ทั้งนี้เพราะว่าส่วนใหญ่สตรีสมรสจะเป็นผู้มีอายุการทำงานนานกว่าสตรีโสด การได้รับรายได้จากการทำงานจึงสูงกว่า

2.5.2 รายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัว

การพิจารณาถึงรายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัวต่อปี ยกเว้นรายได้ของสตรีตัวอย่าง ตารางที่ 2.5 พบว่ารายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัวส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 50,000-89,999 บาทต่อปี เป็นจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 39.4 และมีรายได้เฉลี่ย 70,448.25 บาทต่อปี ของครอบครัวสตรีตัวอย่างทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบครอบครัวของสตรีโสดและครอบครัวของสตรีสมรสแล้ว ส่วนใหญ่รายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัวของสตรีโสดจะมีรายได้ระหว่าง 50,000-89,999 บาทต่อปีคิดเป็นร้อยละ 36.5 ของครอบครัวสตรีโสดรองลงมามีรายได้ระหว่าง 90,000-129,999 บาทต่อปีคิดเป็นร้อยละ 25.3 ส่วนรายได้ของสมาชิกในครอบครัวของสตรีสมรสนั้นมีรายได้ระหว่าง 50,000-89,999 บาทต่อปี ซึ่งอยู่ในระดับเดียวกับของสตรีโสด แต่อยู่ในอัตรามากกว่าคือคิดเป็นร้อยละ 42.0 รองลงมามีรายได้ต่ำกว่า 50,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 35.5 ของครอบครัวสตรีสมรส ความแตกต่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สมาชิกในครอบครัวของสตรีโสดมีความสามารถในการหารายได้ได้มากกว่าครอบครัวของกลุ่มสตรีสมรส โดยรายได้เฉลี่ยของสมาชิกอื่นในครอบครัวของสตรีโสดเท่ากับ 87,784.24 บาทต่อปี ในขณะที่รายได้เฉลี่ยของสมาชิกอื่นในครอบครัวของสตรีสมรสเท่ากับ 55,019.23 บาทต่อปี ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างสตรีโสดมีบิดาและมารดาหรือผู้หารายได้ให้แก่ครอบครัวเป็นจำนวนมากกว่าในครอบครัวของสตรีสมรสซึ่งมีเพียงสามีเป็นผู้ช่วยหารายได้ให้แก่ครอบครัว

2.5.3 รายได้รวม

รายได้รวมได้แก่รายได้ของสตรีตัวอย่างรวมกับรายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัว ตารางที่ 2.6 แสดงให้เห็นว่า รายได้รวมของสตรีตัวอย่างทั้งหมดอยู่ระหว่าง

ตาราง 2.5 รายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัวของสตรีตัวอย่างปี 2526

ชั้นของรายได้ (บาท/ปี)	โสด		สมรส		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 50,000	37	(20.8)	71	(35.5)	108	(28.6)
50,000 - 89,999	65	(36.5)	84	(42.0)	149	(39.4)
90,000 - 129,999	45	(25.3)	25	(12.5)	70	(18.5)
130,000 - 169,999	14	(7.9)	13	(6.5)	27	(7.1)
170,000 บาทขึ้นไป	17	(9.5)	7	(3.5)	24	(6.4)
รวม	178	(100.00)	200	(100.00)	378	(100.00)
รายได้สมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย (บาท/ปี)	87,784.24		55,019.23		70,448.25	

ที่มา : จากการเก็บข้อมูลปี 2527

70,000-99,999 บาทต่อปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.8 เมื่อเปรียบเทียบรายได้รวมของสตรีโสดและของสตรีสมรสพบว่า รายได้รวมของสตรีโสดอยู่ระหว่าง 100,000-129,999 บาทต่อปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.6 รองลงมามีรายได้ระหว่าง 70,000-99,999 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 18.6 ส่วนรายได้รวมของสตรีสมรสส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 70,000-99,999 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมามีรายได้ต่ำกว่า 70,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 25.0 ของครอบครัวสตรีสมรส ส่วนรายได้รวมเฉลี่ยของสตรีโสดและสตรีสมรสแตกต่างกันดังนี้ รายได้รวมเฉลี่ยของครอบครัวสตรีโสดเท่ากับ 114,677.25 บาทต่อปี ในขณะที่ครอบครัวของสตรีสมรสมีรายได้รวมเฉลี่ย 84,521.27 บาทต่อปี แสดงว่าครอบครัวของสตรีโสดมีรายได้รวมเฉลี่ยสูงกว่าครอบครัวของสตรีสมรส 30,155.98 บาทต่อปี

โดยสรุปแล้ว รายได้ต่อปีของแรงงานสตรีที่ทำงานในโรงแรมไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ ทั้งแรงงานสตรีโสดและแรงงานสตรีสมรสมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 26,893 บาทต่อปี และ 29,502 บาทต่อปีตามลำดับ สตรีโสดและสตรีสมรสได้รับรายได้ระหว่าง 20,000-29,999 บาทต่อปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.3 ของแรงงานสตรีโสด และคิดเป็นร้อยละ 46.0 ของแรงงานสตรีสมรส ส่วนรายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัวมีความแตกต่างกันมาก กล่าวคือ สำหรับครอบครัวของแรงงานสตรีโสด รายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัวเฉลี่ย 87,784 บาทต่อปี ในขณะที่ครอบครัวของสตรีสมรสมีรายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัวเฉลี่ยเพียง 55,019 บาทต่อปี ส่วนรายได้รวมพบว่า รายได้รวมของครอบครัวสตรีโสดมีรายได้เฉลี่ย 114,677 บาทต่อปี ในขณะที่รายได้รวมของครอบครัวสตรีสมรสมีรายได้เพียง 84,521 บาทต่อปีเท่านั้น ความแตกต่างของรายได้รวมและรายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัวของสตรีโสดและสตรีสมรสนั้นขึ้นอยู่กับจำนวนของสมาชิกในครอบครัวที่มีงานทำและมีรายได้

2.6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม

2.6.1 แบบจำลองหรือแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษา

แนวความคิดที่ใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือเป็นตัวกำหนดอัตราการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรมนี้ได้พิจารณาถึงปัจจัยทางด้าน

ตาราง 2.6 รายได้รวมของสตรีตัวอย่าง ปี 2526

ชั้นของรายได้ (บาท/ปี)	โสด		สมรส		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 70,000	41	(23.0)	50	(25.0)	91	(24.1)
70,000-99,999	33	(18.6)	91	(45.5)	124	(32.8)
100,000-129,999	58	(32.6)	27	(13.5)	85	(22.4)
130,000-159,999	20	(11.2)	17	(8.5)	37	(9.8)
160,000 บาทขึ้นไป	26	(14.6)	15	(7.5)	41	(10.9)
รวม	178	(100.0)	200	(100.0)	378	(100.0)
รายได้รวมเฉลี่ย (บาท/ปี)	114,677.25		84,521.27		98,721.70	

ที่มา : จากการเก็บข้อมูลปี 2527

ประชากร สังคมและเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ทั้งนี้ได้พิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ อายุของสตรี การศึกษาของสตรี จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้ รายได้ของสตรีโสดหรือรายได้ของสตรีสมรส และรายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัว นอกจากนี้ในกรณีของสตรีสมรสนั้น ยังได้พิจารณาถึงปัจจัยด้านจำนวนบุตรอีกด้วย โดยมีเหตุผลในการเลือกปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

อายุของสตรี

อายุของสตรีมีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม กล่าวคือ เมื่ออายุของแรงงานอยู่ในวัยเด็ก ประสิทธิภาพในการผลิตจะต่ำ การเข้าร่วมแรงงานจึงมีน้อย เพราะยังขาดความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ต่อเมื่ออายุย่างเข้าวัยหนุ่มสาว ประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น การเข้าร่วมแรงงานในวัยนี้จึงมากขึ้นเพราะได้รับการศึกษา ฝึกอบรม และมีประสบการณ์มากขึ้น แต่เมื่ออายุย่างเข้าวัยสูงอายุ ความสามารถและประสิทธิภาพในการทำงานก็ย่อมจะลดน้อยลงไป อันเนื่องมาจากความเสื่อมโทรมของร่างกายและมันสมอง¹ ซึ่งไม่แตกต่างไปจากเครื่องจักรเครื่องยนต์ที่เสื่อมไปอันเนื่องจากการใช้งาน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้มีอายุสูงขึ้นนั้นการเข้าร่วมแรงงานย่อมลดน้อยลง

การศึกษาของสตรี

ปัจจุบันโครงสร้างแรงงานไทยที่สำคัญและน่าสนใจประการหนึ่งก็คือ มีการใช้แรงงานหญิงจำนวนมากพอ ๆ กับผู้ชาย จนกล่าวได้ว่าเมืองไทยนั้นมีการใช้แรงงานสตรีมากกว่าประเทศอื่น ๆ หลาย ๆ ประเทศ สตรีเป็นผู้ใช้แรงงานที่เข้มแข็งพอ ๆ กับผู้ชาย ในสังคมเมือง สตรีปัจจุบันมีส่วนร่วมในแรงงานเกือบทุกสาขาอาชีพ ระบบการศึกษาปัจจุบันทำให้สตรีมีโอกาสเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้นเป็นลำดับ ในสาขาอาชีพบางอย่าง แรงงานสตรีเป็นที่ต้องการมากกว่าแรงงานชาย เช่น งานบริการเป็นต้น² ดังนั้น งานในโรงแรมซึ่งถือเป็นงานด้านการให้บริการรูปแบบหนึ่งจึงคาดได้ว่าการศึกษาที่สูงขึ้น การร่วมแรงงานของสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรมย่อมมีแนวโน้มมากขึ้น

¹จางงศ์ สมประสงค์ และ ประดิษฐ์ ชาสมบัติ, เศรษฐศาสตร์แรงงาน (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 5.

²นิคม จันทรวิทุร, แรงงานไทย (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2526), หน้า 10.

จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้

โดยที่ครอบครัวเป็นหน่วยของการมีปฏิริยากันทางสังคม แต่ละสังคมจะกำหนดบทบาทของสมาชิกในครอบครัวไว้ ไม่ใช่เพียงต่างคนต่างกินต่างคนต่างอยู่ แต่ต่างคนต่างมีปฏิริยาเชิงสัมพันธ์ต่อกัน ช่วยเหลือกันทั้งในการช่วยหารายได้ให้แก่ครอบครัวและช่วยกันรับภาระการใช้จ่ายในครอบครัว ดังนั้น ถ้าจำนวนสมาชิกในครอบครัวมีรายได้จำนวนมาก ความจำเป็นในการเข้าร่วมแรงงานของสตรีก็จะลดลง และในทางตรงกันข้าม หากครอบครัวใดไม่มีสมาชิกช่วยหารายได้ การเข้าร่วมแรงงานก็จะมากขึ้นด้วย¹ ดังนั้น การเข้าร่วมแรงงานของสตรีในอุตสาหกรรมย่อมจะขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกอื่นในครอบครัวที่มีรายได้

รายได้ของสตรี

ตามทฤษฎีผลตอบแทนปัจจัยการผลิตทางเศรษฐศาสตร์กล่าวว่า รายได้หรือค่าจ้างเป็นผลตอบแทนแก่แรงงานเมื่อตนเองได้เสนอขายแรงงาน การเพิ่มขึ้นของค่าจ้างจะเป็นแรงจูงใจให้มีการเสนอขายแรงงานมากขึ้นในระบบเศรษฐกิจ ดังนั้นรายได้ของสตรีจึงถือเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงในการอธิบายการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม เมื่อรายได้ของสตรีจากการทำงานในโรงแรมสูงขึ้น ย่อมทำให้สตรีมีความต้องการเข้าร่วมแรงงานมากขึ้น และถ้ารายได้ของสตรีจากการทำงานในโรงแรมลดต่ำลง จะมีผลทำให้สตรีเข้าร่วมแรงงานน้อยลง

รายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัว

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า ครอบครัวเป็นหน่วยของการมีปฏิริยากันทางสังคม มีความผูกพันกัน ช่วยเหลือกัน ดังนั้น ถ้าจำนวนสมาชิกในครอบครัวมีงานทำและมีรายได้จำนวนมาก ก็ยังผลให้รายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัวเพิ่มสูงขึ้น ความจำเป็นของสตรีในการเข้าร่วมแรงงานอาจลดลง เพราะสามารถยังชีพอยู่ได้โดยได้รับความช่วยเหลือจากรายได้ของสมาชิกในครอบครัวนั่นเอง

¹ สุพัทธรา สุภาพ "การศึกษาเกี่ยวกับครอบครัว" วารสารสังคมศาสตร์

จำนวนบุตร

ตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยส่วนหนึ่งนั้นการเลี้ยงดูบุตร เป็นงานที่สำคัญของสตรี แม้มักจะรับผิดชอบลูกมากกว่าพ่อ โดยแม่จะดูแลลูกอย่างใกล้ชิด¹ ความคิดในเรื่องนี้ตรงกับ Cain² ซึ่งพบว่า ผู้หญิงที่มีลูกจะต้องเลี้ยงดูลูกเป็นอย่างดี ดังนั้น เมื่อสตรีมีบุตรที่เป็นภาระต้องดูแลมากขึ้น โอกาสที่สตรีจะเสนอขายแรงงานหรือเข้าร่วมแรงงานจะลดลง และในทางตรงกันข้าม หากสตรีไม่มีภาระต้องดูแลบุตรแล้ว ย่อมส่งผลให้การเข้าร่วมแรงงานของสตรีเพิ่มมากขึ้น

2.6.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรมนี้ได้ใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) และพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรมตามที่เสนอในรูปแบบจำลองบางตัวแปรมีปัญหาเรื่อง Multicollinearity ดังที่เสนอไว้ในภาคผนวกที่ 1 ภาคผนวกที่ 2 และภาคผนวกที่ 3 เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าว จึงตัดตัวแปรอิสระเหล่านั้นออกทิ้งนี้โดยถือว่าตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันสูงนั้นจะแสดงผลต่อตัวแปรตามได้เกือบจะเท่า ๆ กัน จึงใช้แทนกันได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

¹ สัทตรา สุภาพ, อ้างแล้ว, หน้า 70.

² Glen G. Cain, op.cit, P.3.

ผลการวิเคราะห์โดยวิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุได้รูปสมการแสดงพฤติกรรมการเข้าร่วม
แรงงานในอุตสาหกรรมโรงแรมของสตรีโสดและสตรีสมรสดังต่อไปนี้

สตรีโสด

$$\text{LFPS} = 33.494 - 6.063 \text{ NOY}^{***} + 1.131 \text{ AGE}^{***} - 0.00006 \text{ YYO}^{**}$$

(4.475) (3.190) (2.243)

$$R = 0.554 ; \bar{R}^2 = 0.307 ; F = 25.762^{***}$$

สตรีสมรส

$$\text{LFPM} = 143.903 - 12.520 \text{ CHO}^{***} - 1.592 \text{ AGE}^{***} + 0.855 \text{ EDU}^{**} - 7.258 \text{ NOY}^*$$

(7.403) (6.322) (2.390) (1.820)

$$R = 0.789 ; \bar{R}^2 = 0.622 ; F = 80.542^{***}$$

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บแสดงค่า t-statistics

*** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

* แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10

โดยที่สัญลักษณ์และความหมายของตัวแปรคือ

LFPS = อัตราการเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสดในอุตสาหกรรมโรงแรม

LFPM = อัตราการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสในอุตสาหกรรมโรงแรม

NOY = จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้

AGE = อายุของสตรี

YYO = รายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัว

CHO = จำนวนบุตร

EDU = การศึกษาของสตรี

จากสมการ แสดงพฤติกรรมการเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสดในอุตสาหกรรมโรงแรม (LFPS) ปรากฏว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในระดับปานกลาง ($R = 0.554$) และสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงการเข้าร่วมแรงงานสตรีโสดได้ร้อยละ 30 ($R^2 = 0.307$) แสดงว่าปัจจัยผันแปรอิสระต่าง ๆ ในสมการดังกล่าวสามารถใช้อธิบายการเข้าร่วมแรงงานสตรีโสดในอุตสาหกรรมโรงแรมได้ด้วยละ 30 นอกจากนั้นสมการนี้ยังมีความเชื่อมั่นในการอธิบายการเข้าร่วมแรงงานสตรีได้ถึงร้อยละ 99 (มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01) ส่วนสมการแสดงพฤติกรรมการเข้าร่วมแรงงานสตรีสมรส ปรากฏว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามค่อนข้างสูง ($R = 0.789$) และสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงการเข้าร่วมแรงงานสตรีสมรสได้ร้อยละ 62 ($R^2 = 0.622$) แสดงว่าปัจจัยผันแปรอิสระต่าง ๆ ในสมการดังกล่าวสามารถใช้อธิบายการเข้าร่วมแรงงานสตรีสมรสในอุตสาหกรรมโรงแรมได้ร้อยละ 62 นอกจากนั้นสมการนี้ยังมีความเชื่อมั่นในการอธิบายการเข้าร่วมแรงงานสตรีได้ถึงร้อยละ 99 (มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01) และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยผันแปรแต่ละชนิดจากการทดสอบทางสถิติโดยใช้ t-test หรือการพิจารณาค่า t-ratio นั้น ปรากฏว่าปัจจัยผันแปรอิสระต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสดและสตรีสมรสให้ผลดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม ปรากฏว่าส่วนใหญ่เป็นไปตามข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ อายุของสตรี จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้ และรายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัวเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสดในอุตสาหกรรมโรงแรม และพบว่าอัตราการเข้าร่วมแรงงานและตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้าม ยกเว้นอายุของสตรีมีความสัมพันธ์ในทางเดียวกันกับการตัดสินใจเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสดในอุตสาหกรรมโรงแรม สำหรับสตรีสมรสนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่าส่วนใหญ่เป็นไปตามข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้เช่นกัน นั่นคือ อายุของสตรี การศึกษาของสตรี จำนวนบุตรที่เป็นภาระ และจำนวนสมาชิกอื่นในครอบครัวที่มีรายได้ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสในอุตสาหกรรมโรงแรม และพบว่าอัตราการเข้าร่วมแรงงานและตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้าม ยกเว้นการศึกษาของสตรี มีความสัมพันธ์ในทางเดียวกันกับการตัดสินใจเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสในอุตสาหกรรมโรงแรม นอกจากนี้พบว่า

ตัวแปรบางตัวมิได้ให้ผลเป็นไปตามข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือสำหรับสตรีโสด ปัจจัยเรื่องการศึกษาและรายได้เป็นตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนสตรีสมรส ปัจจัยเรื่องรายได้ของตนเองและรายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัวเป็นตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

และข้อสรุปดังกล่าวข้างต้น สามารถแยกพิจารณาในรายละเอียดถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรมได้ดังนี้คือ

จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้

จากการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์โดยใช้ t-test นั้น ปรากฏว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้ (NOY) มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม โดยมีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสด ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 และมีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรส ณ ระดับนัยสำคัญ .10 จากสมการการเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสดนั้น พบว่าค่า t-ratio ของจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้ (NOY) มีค่ามากที่สุด ในขณะที่ค่า t-ratio ของจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้ของสมการการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสมีค่าต่ำที่สุด ซึ่งให้ความหมายว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญที่สุดในการอธิบายการเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสด และเป็นตัวแปรที่อธิบายการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสได้น้อยที่สุด แต่ยังไม่สามารถสรุปได้ทันทีว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้จะเป็นตัวแปรที่สำคัญมากที่สุดหรือสำคัญน้อยที่สุด แม้ว่าค่า t-ratio จะมากที่สุดหรือน้อยที่สุดก็ตาม เนื่องจากระดับของการวัดตัวแปรอิสระไม่เท่ากัน ฉะนั้นถ้าจะดูว่าตัวแปรอิสระใดมีผลต่อตัวแปรตามมากกว่ากัน จึงต้องดูหลังจากได้ปรับหน่วยการวัดตัวแปรอิสระให้เป็นหน่วยเดียวกันเสียก่อน ซึ่งในทางสถิติ หมายถึง การดูค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (BETA)¹ ดังนั้น เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานของจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้

¹สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และ ลัดดาวัลย์ รอดมณี, เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (สิงหาคม, 2527), หน้า 19-20.

ของสตรีโสดเท่ากับ 0.374 โดยมีค่ามากที่สุดในการปรับตัวแปรอิสระทั้งหลายที่ใช้ในการอธิบายการเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสด ดังตารางที่ 2.7 จึงสรุปได้ว่า จำนวนสมาชิกอื่นในครอบครัวที่มีรายได้ มีความสำคัญที่สุดในการอธิบายการเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสด ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานของจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้ของสตรีสมรสเท่ากับ 0.115 โดยมีค่าอยู่ในลำดับที่สามของตัวแปรที่สามารถอธิบายพฤติกรรมกรการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรส ฉะนั้นจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้ จึงเป็นตัวแปรที่อธิบายการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสได้เป็นปัจจัยลำดับที่สาม

เมื่อพิจารณาเครื่องหมายสัมประสิทธิ์ของจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้ จะมีค่าเป็นลบ แสดงให้เห็นว่า ทั้งสตรีโสดและสตรีสมรสนั้น ถ้าจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้เพิ่มจำนวนขึ้น จะทำให้อัตราการเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสดและสตรีสมรสในอุตสาหกรรมโรงแรมลดลง และในทางตรงกันข้าม ถ้าจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้ลดจำนวนลง อัตราการเข้าร่วมแรงงานสตรีโสดและสตรีสมรสในอุตสาหกรรมโรงแรมจะเพิ่มขึ้น ผลการวิเคราะห์เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ คือถ้าจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น ความจำเป็นในการเข้าร่วมแรงงานของสตรีจะลดลง และในทางตรงกันข้าม ถ้าจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้ลดจำนวนลง ความจำเป็นในการเข้าร่วมแรงงานของสตรีจะสูงขึ้น ผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับงานการวิจัยของสฤกัญญา นิธิกร¹ ที่ได้ทำไว้แล้ว คือจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานของสตรี โดยที่สัมประสิทธิ์ของตัวแปรจำนวนสมาชิกอื่นในครอบครัวที่มีรายได้มีค่าเป็นลบและมีนัยสำคัญทางสถิติสูง (ค่า t-ratio = 10.48) แสดงว่ายิ่งจำนวนสมาชิกอื่นในครอบครัวที่มีรายได้เพิ่มจำนวนขึ้น สตรีจะเข้าร่วมในกำลังแรงงานลดลง และด้วยเหตุผลที่ว่าครอบครัวไทยมักเป็นครอบครัวที่มีสมาชิกหลายคนอาศัยอยู่ด้วยกันคือ มี พ่อ แม่ และพี่น้อง ถ้าสมาชิกในครอบครัวเป็นพนักงานมีรายได้ ความจำเป็นในการทำงานของสตรีก็จะลดลง

¹สฤกัญญา นิธิกร, "การเข้าสู่กำลังแรงงานของสตรีมีสามีในประเทศไทย"

ตารางที่ 2.7 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานของตัวแปรอิสระของแรงงานสตรีโสดและสตรีสมรส

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน	
	สตรีโสด	สตรีสมรส
AGE	0.20141	-0.43037
NOY	-0.37416	-0.11533
YYO	-0.18757	-
CHO	-	-0.40958
EDU	-	0.11187

อายุของสตรี

ปัจจัยด้านจำนวนอายุของสตรี (AGE) จากการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์โดยใช้ t -test จำนวนอายุของสตรีมีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสด และสตรีสมรส ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติระดับเดียวกันคือ .01 และจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานของจำนวนอายุของสตรีโสด และสตรีสมรสนั้นพบว่า จำนวนอายุของสตรีโสด เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการอธิบายการเข้าร่วมแรงงานสตรีโสดในอุตสาหกรรมโรงแรมได้เป็นปัจจัยลำดับที่สองของตัวแปรที่สามารถอธิบายพฤติกรรม การเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสด ในขณะที่จำนวนอายุของสตรีสมรสมีความสำคัญในการอธิบายการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสมากที่สุด (โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ 0.430 ซึ่งมีค่ามากที่สุดในการบรรดาตัวแปรอิสระที่ใช้อธิบายการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรส)

จากเครื่องหมายสัมประสิทธิ์ของจำนวนอายุของสตรีโสด มีค่าเป็นบวกในขณะที่ของสตรีสมรสมีค่าเป็นลบ แสดงให้ทราบว่าถ้าสตรีโสดมีอายุมากขึ้น จะทำให้อัตราการเข้าร่วมแรงงานสตรีโสดในอุตสาหกรรมโรงแรมเพิ่มขึ้น และถ้าสตรีสมรสอายุมากขึ้น จะทำให้อัตราการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสในอุตสาหกรรมโรงแรมลดลง ในด้านปัจจัยอายุของสตรีนั้น แม้ว่าจะสามารถอธิบายการเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสด และสตรีสมรสได้ด้วยความเชื่อมั่นทางสถิติที่สูง หากแต่ทิศทางความสัมพันธ์ในการอธิบายมีความแตกต่างกันโดยมีความสัมพันธ์ในทางบวกสำหรับสตรีโสด คือเมื่อสตรีโสดอายุมากขึ้น โอกาสในการเข้าร่วมแรงงานจะสูงขึ้น และมีความสัมพันธ์ในทางลบสำหรับสตรีสมรส นั่นคือเมื่อสตรีสมรสอายุมากขึ้น โอกาสในการเข้าร่วมแรงงานจะลดลง แสดงให้เห็นว่าผลการวิเคราะห์เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ คือสำหรับสตรีโสด เมื่ออายุมากขึ้น การเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสดจะสูงขึ้น และสตรีสมรส เมื่ออายุมากขึ้น การเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสจะลดลง ทั้งนี้เป็นไปตามเหตุผลที่สอดคล้องกับอุปทานของแรงงาน (The Supply of Labor) ซึ่งกล่าวว่าอุปทานของแรงงานหมายถึงจำนวนแรงงานที่เสนอขายให้นายจ้างในระยะเวลาหนึ่ง นอกจากจะขึ้นอยู่กับระดับอัตราค่าจ้างแล้ว ยังขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาและระดับอายุอีกด้วย โดยเมื่อพิจารณาทางด้านอายุนั้น แรงงานซึ่งมีอายุในวัยเด็ก มีความสามารถในการทำงานต่ำ จำนวนอุปทานแรงงานจึงน้อย แรงงานในวัยอายุหนุ่มสาว สามารถทำงานมีประสิทธิภาพดีขึ้น เนื่องจากมีประสบการณ์และได้รับการศึกษาฝึกอบรมมากขึ้น จำนวนอุปทานแรงงานจึงสูงขึ้น และเมื่อ

ย่างเข้าวัยที่มีอายุมากขึ้นเรื่อย ๆ ความสามารถในการทำงานย่อมลดลงด้วยความเสื่อมโทรมของร่างกายและมันสมอง อุปทานแรงงานจึงลดลงไปตามลำดับ

ดังนั้น อัตราการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระดับอายุ จึงสามารถอธิบายได้โดยอาศัยเส้นอุปทานของแรงงานแบบบวกลับ (Backward Supply for Labor Curve)¹ นั่นคือเส้นอุปทานของแรงงานจะมีลักษณะโค้งดังรูปที่ 2.1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อสตรีมีอายุระดับ A_1 การเข้าร่วมแรงงานเท่ากับ L_1 หากระดับอายุเพิ่มขึ้นเป็น A_2 การเข้าร่วมแรงงานจะเพิ่มขึ้นเป็น L_2 และถ้าสตรีมีอายุระดับ A_3 การเข้าร่วมแรงงานเท่ากับ L_3 หากระดับอายุเพิ่มขึ้นเป็น A_4 การเข้าร่วมแรงงานลดลงเป็น L_4 ดังนี้เป็นต้น

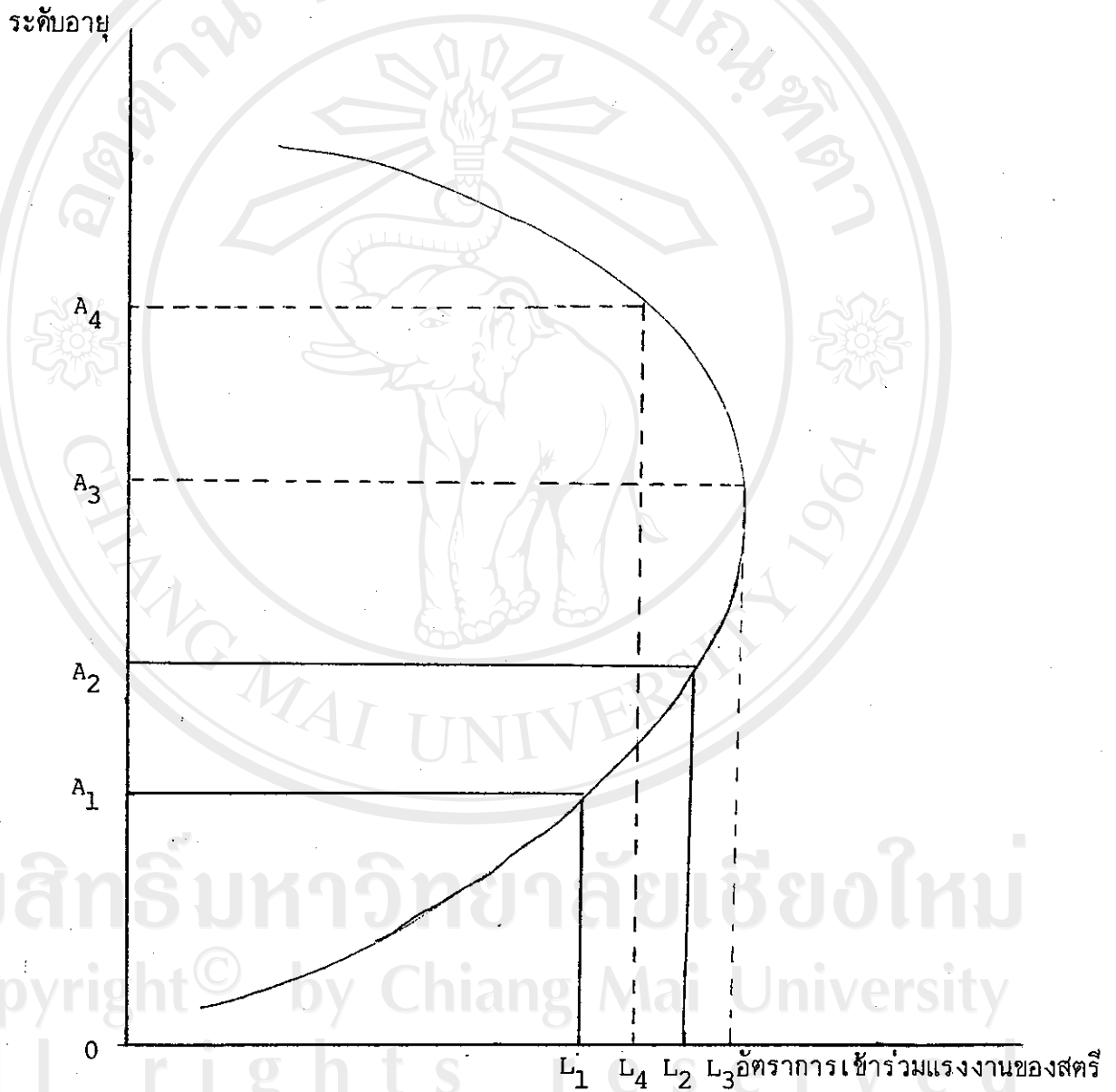
สำหรับผลการวิเคราะห์ในประเด็นนี้ยังไม่มีการวิจัยในเรื่องทำนองเดียวกันที่น่าจะจัดด้านอายุของสตรีมาศึกษา

รายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัว

การศึกษาถึงปัจจัยเกี่ยวกับรายได้สมาชิกอื่นในครอบครัว จากการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์โดยใช้ t-test รายได้สมาชิกอื่นในครอบครัวมีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสดในอุตสาหกรรมโรงแรม ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และพบว่าปัจจัยนี้ไม่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานพบว่า ปัจจัยรายได้สมาชิกอื่นในครอบครัว มีความสำคัญในการอธิบายการเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสดในอุตสาหกรรมโรงแรมได้เป็นปัจจัยลำดับสุดท้ายของปัจจัยที่สามารถอธิบายการเข้าร่วมแรงงานของสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม

จากเครื่องหมายสัมประสิทธิ์ของรายได้สมาชิกอื่นในครอบครัว มีค่าเป็นลบ แสดงให้ทราบว่า ถ้ารายได้สมาชิกอื่นในครอบครัวมากขึ้น จะทำให้อัตราการเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสด

¹Marshall F. Ray and Others, "The Supply of Labor", in Labor Economics : Wages, Employment and Trade Unionism, ed. LLOYD G. Reynolds (Yale University : 1970), P.182.

รูป 2.1 แสดงอัตราการเข้าร่วมแรงงานในอุตสาหกรรมโรงแรมของสตรี
กับระดับอายุของสตรี

ในอุตสาหกรรมโรงแรมลดลง ถ้ารายได้สมาชิกอื่นในครอบครัวลดลง จะทำให้อัตราการเข้าร่วม
แรงงานของสตรีโสดในอุตสาหกรรมโรงแรมเพิ่มขึ้น และผลการวิเคราะห์เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้
ตั้งไว้คือ ถ้ารายได้สมาชิกอื่นในครอบครัวเพิ่มขึ้น ความจำเป็นของสตรีที่จะเข้าร่วมแรงงานจะ
ลดลง และถ้ารายได้สมาชิกอื่นในครอบครัวลดลง ผลจะเป็นในทางตรงข้าม นอกจากนั้น ผลการ
วิเคราะห์ยังมีเหตุผลสนับสนุนดังที่ Kuznets¹ ได้เสนอไว้ว่า ครอบครัวซึ่งมีความผูกพันโดยสาย
เลือด มีการร่วมกันในการหาผลประโยชน์ และด้วยความหมายกว้าง ๆ เช่นนี้ จึงคาดได้ว่าสมาชิก
ในครอบครัวจะมีการตัดสินใจร่วมกันในการหารายได้ให้มากขึ้น และแรงงานสตรีซึ่งเป็นสมาชิกคน
หนึ่งในครอบครัว ก็สามารถจะนำรายได้ดังกล่าวไปใช้จ่ายใช้สอยได้ ความจำเป็นในการเข้าร่วม
แรงงานของสตรีเพื่อหารายได้จึงลดลง นอกจากนั้น ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานการวิจัยอื่น ๆ
คือ สมคิต พลศรี² ศึกษาการใช้แรงงานสตรีในสถานบริการ พบว่า เมื่อรายได้สมาชิกอื่นในครอบครัว
มีไม่พอกับการใช้จ่ายในครอบครัว จึงทำให้หญิงต้องขายแรงงานเพื่อแลกกับรายได้นำมาใช้จ่ายใน
ครอบครัว และวิชชดา สิปพัฒนวิทย์³ ศึกษาเกี่ยวกับแรงงานสตรี ได้ให้ข้อสรุปไว้ประการหนึ่ง
ว่า เมื่อรายได้ไม่พอเพียงแก่การใช้จ่ายในครอบครัว จึงทำให้สตรีซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัว
ต้องออกหางานทำเพื่อช่วยหารายได้มาจุนเจือครอบครัวอีกแรงหนึ่ง

จำนวนบุตรที่เป็นภาระ

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนบุตรที่เป็นภาระต้องดูแล พบว่าจำนวนบุตรที่เป็นภาระต้องดูแล
มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรส ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 เมื่อพิจารณาค่า
t-ratio จำนวนบุตรที่เป็นภาระต้องดูแลมีความสำคัญต่อการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสใน
อุตสาหกรรมโรงแรมมากที่สุด แต่หากพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (BETA) ตาม

¹Simon Kuznets, "Size and Age Structure of Family :
Exploratory Comparisons," Population and Development Review 4(February
1978) : 187.

²สมคิต พลศรี, อ้างแล้ว, หน้า 45

³วิชชดา สิปพัฒนวิทย์, อ้างแล้ว, หน้า 72.

ตารางที่ 2.7 พบว่าจำนวนบุตรที่เป็นภาระต้องดูแล มีความสำคัญในการอธิบายการเข้าร่วมแรงงานเป็นปัจจัยลำดับที่สองของปัจจัยทั้งหมดที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรส

จากเครื่องหมายสัมประสิทธิ์ของจำนวนบุตรที่เป็นภาระต้องดูแลมีค่าเป็นลบ แสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสจะลดลง เมื่อจำนวนบุตรที่เป็นภาระต้องดูแลเพิ่มจำนวนขึ้น และในทางตรงข้าม การเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสจะเพิ่มขึ้นเมื่อจำนวนบุตรที่เป็นภาระต้องดูแลลดจำนวนลง ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า หลังจากแต่งงานแล้ว สตรีต้องรับภาระในการทำงานบ้าน ให้กำเนิด และเลี้ยงบุตร สถานการณ์เหล่านี้มีแนวโน้มให้อัตราการเข้าร่วมแรงงานของสตรีลดต่ำลง¹ และจากการศึกษาของ Cain² ได้พบว่า จำนวนบุตรที่ต้องดูแลมีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานของสตรีอย่างมาก สตรีที่มีบุตรที่ต้องดูแล จะมีโอกาสเข้าร่วมในแรงงานได้น้อยกว่าสตรีที่มีบุตรโตแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากว่าต้องรับภาระในการดูแลบุตร ดังนั้นผลการวิเคราะห์ในประเด็นนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ กล่าวคือ เมื่อสตรีมีบุตรที่เป็นภาระมากขึ้น โอกาสที่จะเข้าร่วมแรงงานก็จะลดลง และเมื่อสตรีมีบุตรที่เป็นภาระน้อยลง โอกาสที่จะเข้าร่วมแรงงานก็จะมากขึ้น นอกจากนั้นแล้วยังมีงานการวิจัยอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาชิ้นนี้คือ Bowen และ Finegan³ ศึกษาอัตราการเข้าร่วมแรงงานของหญิงอเมริกันที่สมรส พบว่า ปัจจัยด้านอายุของลูกเมื่อเพิ่มสูงขึ้น จะทำให้การเข้าร่วมในกำลังแรงงานของหญิงอเมริกันสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าเมื่อลูกมีอายุมากขึ้น ภาระในการเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดของมารดาจะลดลง จึงเปิดโอกาสให้มารดาได้เข้าร่วมในกำลังแรงงานมากขึ้น หรือ วิวัฒน์ แดงสังวาลย์⁴ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของสตรีที่สมรสแล้ว พบว่าอัตราการเข้าร่วมในกำลังแรงงานของสตรีจะสูงขึ้นตามอายุที่มากขึ้นของบุตรคนเล็ก

¹สุดสวาท ศิศจิโรจน์. "แนวคิดสังเคราะห์ด้านอิทธิพลของครอบครัวต่อการทำงานเชิงเศรษฐกิจของผู้หญิง" วารสารสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา 2 (สิงหาคม 2526) : 3.

²Glen G. Cain, op.cit, P.41.

³William G. Bowen and T. Aldrich Finegan, op.cit, P.34.

⁴วิวัฒน์ แดงสังวาลย์, อ้างแล้ว, หน้า 135.

เพราะภาระในการดูแลบุตรลดลงนั่นเอง

การศึกษาของสตรี

ทางด้านการศึกษาของสตรีนั้นนับว่าเป็นปัจจัยอีกตัวหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม และระดับการศึกษาสามารถใช้อธิบายการเข้าร่วมแรงงานสตรีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.05 เฉพาะสตรีสมรสเท่านั้น แต่สำหรับสตรีโสดจากการศึกษาพบว่า การศึกษาของสตรีโสดไม่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ เนื่องจากการศึกษาของสตรีโสดส่วนใหญ่จบการศึกษาที่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เหมือนกับระดับการศึกษาของสตรีสมรส

จากเครื่องหมายสัมประสิทธิ์ การศึกษาของสตรีสมรส เมื่อสตรีสมรสมีการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น จะทำให้อัตราการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสในอุตสาหกรรมโรงแรมเพิ่มขึ้น ยิ่งการศึกษาสูงขึ้นมากเท่าใด โอกาสที่จะเข้าร่วมแรงงานก็จะยิ่งมีมากขึ้นเป็นลำดับ และถ้าการศึกษาของสตรีต่ำลง จะทำให้อัตราการเข้าร่วมแรงงานของสตรีลดลงด้วย หากพิจารณาถึงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (BETA) ตามตารางที่ 2.7 ของการศึกษาของสตรีสมรส พบว่าการศึกษาของสตรีสมรสเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการอธิบายการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสในอุตสาหกรรมโรงแรมได้เป็นปัจจัยลำดับสุดท้าย ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านการศึกษา นอกจากจะเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ คือเมื่อระดับการศึกษาของสตรีสูงขึ้น การเข้าร่วมแรงงานสตรีก็จะมากขึ้นในทางตรงข้าม หากการศึกษาต่ำลง การเข้าร่วมแรงงานของสตรีจะลดลง ผลการวิเคราะห์นี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่ได้มีผู้เคยศึกษาไว้คือ วิวัฒน์ แดงสังวาลย์¹ ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของสตรีที่สมรสแล้ว พบว่าสตรีที่จบการศึกษาสูง อัตราการเข้าร่วมในกำลังแรงงานสูงกว่าสตรีที่จบการศึกษาระดับต่ำ และ Cain² ได้พบว่า เมื่อระดับการศึกษาของผู้หญิงที่แต่งงานแล้วสูงขึ้น อัตราการเข้าร่วมในตลาดแรงงานของหญิงจะสูงขึ้น นอกจากนั้นยังสอดคล้องด้วยเหตุผลที่ว่าแรงงานก็เหมือนกับปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ในทางเศรษฐศาสตร์ กล่าวคือ โดยปกติเราแทบจะไม่ได้ใช้ปัจจัย

¹วิวัฒน์ แดงสังวาลย์, อ้างแล้ว, หน้า 136.

²Glen G. Cain, op.cit, P.44.

ต่าง ๆ ในรูปเค็มที่แท้จริงของมันเท่านั้น เช่นการใช้ที่ดิน เรามักจะต้องใช้ปุ๋ยประกอบหรือมีการปรับปรุงที่ดินให้ดีขึ้น การใช้แรงงานก็เช่นกัน เรามีการสงวนและปรับปรุงคุณภาพของแรงงานให้ดีขึ้นมีการให้การศึกษาจนเป็นผลให้แรงงานมีคุณภาพดีขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการทำงาน¹ ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า เมื่อแรงงานได้รับการศึกษาสูงขึ้น โอกาสที่สตรีจะเข้าร่วมแรงงานจึงสูงขึ้น

รายได้ของสตรีโสดและสตรีสมรส

ปัจจัยด้านรายได้ของสตรีนั้น พบว่าไม่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานในอุตสาหกรรมโรงแรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์นี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ คือเมื่อรายได้ของสตรีเพิ่มขึ้น จะทำให้สตรีเข้าร่วมแรงงานในอุตสาหกรรมโรงแรมมากขึ้น และถ้ารายได้ของสตรีลดลง จะทำให้สตรีเข้าร่วมแรงงานในอุตสาหกรรมโรงแรมน้อยลง ทั้งนี้เนื่องมาจากระดับรายได้ของสตรีที่ได้รับจากการทำงานในระดับต่าง ๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัด อย่างไรก็ตาม ยังมีงานวิจัยอื่น ๆ ที่ได้ศึกษาและพบว่า รายได้ของสตรีเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานของสตรี คือ Cain² ได้ศึกษาอัตราการเข้าร่วมในตลาดแรงงานของสตรีอเมริกันที่สมรส พบว่าเมื่อใดที่อัตราค่าจ้างหรือรายได้ของสตรีเพิ่มขึ้น จะทำให้อัตราการเข้าร่วมในตลาดแรงงานของสตรีสมรสมากขึ้นด้วย และสมคิด พลศรี³ ศึกษาการใช้แรงงานสตรีในสถานบริการในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ยิ่งรายได้จากการทำงานสูงขึ้นเท่าใด สตรีก็สมัครใจที่จะเข้าทำงานในสถานบริการมากขึ้นเท่านั้น

¹จางค์ สมประสงค์, อ้างแล้ว, หน้า 5-6.

²Glen G. Cain, op.cit, P.42.

³สมคิด พลศรี, อ้างแล้ว, หน้า 45.